

Detail van de Sint-Elisabethsvloed van 1421

Henricus Weingärtner (1791 - 1858) Bron: www.thuisinbrabant.nl

Gevolgen van de Sint-Elisabethsvloed

Bron: www.historie-sliedrecht.nl

De ontstaansgeschiedenis van Sliedrecht

Tekst: Henk 't Jong MA -Dordrecht 3.5.2014

Het oorspronkelijke Sliedrecht lag tegenover het huidige dorp, aan de zuidoever van de Merwede. In een oorkonde uit 1064 wordt het dorp met de oud-Nederlandse naam Sclidreth (Sliedrecht) ook al genoemd, maar het is gebleken dat dit document een vervalsing is uit omstreeks 1146. Dat er halverwege de elfde eeuw toch al een dorp van die naam bestond mag echter wel aangenomen worden. Langs beide oevers van dit deel van de Merwede vonden vanaf omstreeks het jaar 1050 ontginningen plaats. Zodra zich daar boeren hadden gevestigd en er een dorpskern ontstond werden er kerken gesticht en Sliedrecht moet er al rond 1060 één bezeten hebben. In 1105 blijkt die kerk dan al een dochterkerk in het naburige Houweningen (tegenover Giessendam) te hebben die er al tijdje moet hebben gestaan.

Merwede

De Merwede was in die periode een langzaam stromende en kronkelende rivier zonder dijken of kribben, waarin door eb en vloed veroorzaakte stroming zandplaten opkwamen en weer verdwenen. Het landschap en de vaargeul veranderde steeds en je kon er zonder kennis van die geulen niet zeilen met scheepjes met alleen maar een ra-zeil. De geulen waren ook dikwijls te smal om in te kunnen manoeuvreren. Vandaar dat langs de stroom veel dorpen met -drecht als achtervoegsel liggen. Dit woord betekent (doorheen)trekken: schepen moesten hier namelijk getrokken worden door mensen, paarden of roeiboten.

Zuidoever

Sliedrecht in de Grote Waard overstromde na november 1421 als gevolg van de St. Elisabethsvloed en werd niet meer bedijkt. Inmiddels waren aan de overkant van de Merwede ook al dorpjes ontstaan. De ontginningen waren tegelijk begonnen met die aan de zuidoever. In 1105 lagen hier op z'n minst Papendrecht en Hardinxsveld al.

Tol

Omstreeks 1200 stichtte de graaf van Holland hier ook een tol, die niet zo populair was en daarom Niemandsvriend werd genoemd. Het tolhuis had de vorm van een kasteel uit die tijd, met hoofd- en voorburcht, en lag een kleine honderd meter westelijk van de Tolsteeg, die fungeerde als oprijlaan vanuit het binnenland van de waard. Het kasteel lag achter de kade langs de rivier die veel lager was dan de dijken die wij nu kennen. De tol werd rond 1355 verplaatst naar Woudrichem en het kasteel werd afgebroken en op de nieuwe plek weer opgebouwd. In de vroege negentiende eeuw waren alleen de grachten nog herkenbaar. Inmiddels was de buurtschap rond de tol al sinds de dertiende eeuw een kleine ambachtsheerlijkheid die ook Niemandsvriend werd genoemd.

De ontstaansgeschiedenis van Sliedrecht

Tekst: Henk 't Jong MA -Dordrecht 3.5.2014

Over-Slydrecht

De naam Over-Sliedrecht komt al vroeg voor. In een oorkonde uit 1203 slaat die waarschijnlijk nog op de visserij in de rivier tegenover Sliedrecht in de Grote Waard. Wat verder in de dertiende eeuw is er echter wel degelijk een ambacht met een eigen heer dat Over-Slydrecht werd genoemd. Het eerste stuk, tien hoeven, liep van de Matena tot Niemandsvriend en het grotere tweede stuk van de Tolsteeg naar de kerk die op het laatste weer van het ambacht stond. Gezien de baksteenformaten in het onderste deel van de toren van de huidige kerk moet deze stenen kerk rond 1300 zijn gebouwd. Of er een eerdere, houten of tufstenen, kerk aan vooraf ging is niet bekend, maar wel waarschijnlijk.

Lockhorst

De naam Lockhorst, voor Over-Sliedrecht, komt pas in de vijftiende eeuw voor, evenals de naam Naaldwijk voor het meest oostelijke ambacht, dat eerder naar een vroegere heer, Simons ambacht van Teilingen heette.

Rijshout

Er moeten eind 1421 veel mensen uit het ondergelopen Sliedrecht bezuiden de Merwede naar de overkant gevaren zijn. Toen herbedijking van de verdronken Grote Waard, wegens geldgebrek, uitbleef, zullen ze zich daar en in de naburige dorpen permanent gevestigd hebben. Het zal niet meegevallen zijn naast de bestaande bevolking, die het land bebouwde en vee hield, werk te vinden. De overstroomde waard aan de overkant bood echter gelegenheid tot vissen, vogels vangen en het snijden van riet en biezen evenals het hakken van rijshout. Gezien latere berichten moeten veel mensen uit deze streek zich daarmee bezig hebben gehouden.

Gravers en dijkwerkers

Al voor de ramp hadden Sliedrechtse in de omgeving echter ook al een goede naam als gravers en dijkwerkers. Die naam hebben ze gehouden en vormde de basis voor een industrie die nog steeds bestaat, maar die oorspronkelijk op deze nog eenvoudige uitgangspunten is gefundeerd.

Familiewapen van Lockhorst

Bron: www.ilibrariana.wordpress.com